

A1 Topaic 13
05 Orduithe ginearálta
Labhairt

2

05 Orduithe ginearálta

Le múineadh:

- Orduithe ginearálta a thabhairt agus orduithe a thabhairt sa teach.

3

Súil Siar

- Rachaimid siar ar na briathra seo a leanas:

• <i>Tosaigh</i>	• <i>Stop</i>
• <i>Oscail</i>	• <i>Dún</i>
• <i>Cuir</i>	• <i>Fág</i>
• <i>Faigh</i>	• <i>Scríobh</i>

4

Orduithe ginearálta

- Déan an rud a iarraim ort a dhéanamh
- oscail
- faigh
- tosaigh
- stop
- fág
- dún
- cuir
- scríobh

5

Orduithe ginearálta

- Osclaigí bhur leabhair nótaí.
- Faighigí pinn.
- Tosaigí ag scríobh.
- Stopaigí ag scríobh.

6

Orduithe ginearálta

- Fágaigí bhur bpinn ar an mbord.
- Dúnaigí na leabhair nótaí.
- Cuirigí na leabhair nótaí ar ais in bhur málaí.
- Scríobh litir chugam.

7

Orduithe ginearálta

- Tabhair na horduithe do dhuine eile, mar shampla:
 - A *Shiofra*, oscail do leabhar nótaí.
 - A *Sheáin*, , oscail do leabhar nótaí.
- Tabhair aird don tuiseal gairmeach

8

Orduithe ginearálta

- **Éist go géar liom.**
- Ná seasaigí suas.
- Ná tosaigí ag scríobh.
- Ná dúnaigí bhur leabhair.
- Ná faighigí pinn.
- Ná hosclaigí bhur leabhair.
- Ná héistigí liom.

9

Orduithe ginearálta

- **Éist go géar liom agus abair iad i mo dhiaidh an uair seo.**
- Ná seasaigí suas.
- Ná tosaigí ag scríobh.
- Ná dúnaigí bhur leabhair.
- Ná faighigí pinn.
- Ná hosclaigí bhur leabhair.
- Ná héistigí liom.

10

Orduithe ginearálta

An dtuigeann tú cad atá i gceist le *Ná*?

Cuirtear *ná* roimh bhriathra sa mhodh ordaitheach chun an fhoirm dhiúltach a chruthú.

11

Orduithe ginearálta

- *Ná seasaigí suas.*
- *Ná héistigí liom.*

• An gcloiseann tú an t-athrú a thagann ar bhriathra a thosaíonn le gutaí?

12

Orduithe ginearálta

- *Ná héistigí liom.*
- *Ná habair é.*
- *Ná hosclaigí an doras..*

13

Orduithe ginearálta

- Cuirtear **h** roimh ghutai i ndiaidh **nú** sa mhodh ordaitheach.
- Ná **hólaigí** an bainne.
- Ná **héistigí** liom.
- Ná **habair** é.
- Ná **hosclaigí** an doras..

14

Orduithe ginearálta

- Ná seasaiígí suas.
- Ná tosaigí ag scríobh.
- Ná dúnaigí bhur leabhair.
- Ná faighigí pinn.
- Ná hosclaigí bhur leabhair.

15

Orduithe ginearálta

- Ná héistigí liom.
- Ná habair é.
- Ná hosclaigí an doras.
- Ná hólaigí an bainne.
- Ná déan é sin.

16

Dearfach Diúltach

- Táimid chun cluiche a imirt.
- **Dearfach, diúltach** an t-ainm atá ar an gcluiche.
- Glaofaidh an chéad duine amach ordú.
- Más ordú dearfach é glaofaidh an duine ar thaobh na láimhe clé ordú amach.
- Leanfaidh an imirt ar aghaidh ar deiseal go dtí go mbaintear úsáid as ordú diúltach.

17

Dearfach Diúltach

- Gach uair a thugtar ordú diúltach athróidh treo na himeartha.
- Ní chaithfidh sibh na horduithe a dhéanamh.
- Is í aidhm an chluiche ná go n-éistfidh sibh leis na treoracha agus go n-aithneoidh sibh orduithe diúltacha agus go n-athróidh sibh treo an chluiche dá bharr.
- Bíodh píosa spraoi agaibh leis an gcluiche.

18

Bileog

Orduithe Ginearálta
Páiste nó Duine fásta?

19

Páiste nó Duine fásta?

- Léigh na horduithe seo a leanas.
- An orduithe iad do pháistí nó do dhaoine fásta?
- Cuir líne faoin bhfocal páiste nó duine fásta in aice le gach ceann acu, ag brath ar do thuairim.
- Ansin, léigh amach na horduithe do do pháirtneír – cad a cheapann an duine sin?

20

Páiste nó Duine fásta?

• Téigh a luí. Tá sé 8.00 p.m.	páiste	duine fásta
• Ól do chupán caife.	páiste	duine fásta
• Ná bí déanach don obair.	páiste	duine fásta
• Ná bí dána ar scoil.	páiste	duine fásta
• Déan an dinnéar inniu le do thoil.	páiste	duine fásta
• Nigh do lámha roimh dhinnéar.	páiste	duine fásta

21

Páiste nó Duine fásta?

• Ná téigh a luí. Níl sé ach 10.00 p.m.	páiste	duine fásta
• Ól do shú oráiste le do thoil, mo chroí.	páiste	duine fásta
• Ná bí déanach don obair.	páiste	duine fásta
• Ná bí dána ar scoil.	páiste	duine fásta
• Ith do ghlasraí, le do thoil.	páiste	duine fásta
• Nigh do lámha roimh dhinnéar.	páiste	duine fásta

22

Páiste nó Duine fásta? - Freagraí

- Téigh a luí. Tá sé 8.00 p.m. **páiste** **duine fásta**
- Ól do chupán caife. **páiste** **duine fásta**
- Ná bí déanach don obair. **páiste** **duine fásta**
- Ná bí dána ar scoil. **páiste** **duine fásta**
- Déan an dinnéar inniu le do thoil. **páiste** **duine fásta**
- Nigh do lámha roimh dhinnéar. **páiste** **duine fásta**

23

Páiste nó Duine fásta ? - Freagraí

- Ná téigh a luí. Níl sé ach 10.00 p.m. **páiste** **duine fásta**
- Ól do shú oráiste le do thoil, mo chroí. **páiste** **duine fásta**
- Ná bí déanach don obair. **páiste** **duine fásta**
- Ná bí dána ar scoil. **páiste** **duine fásta**
- Ith do ghlasraí, le do thoil. **páiste** **duine fásta**
- Nigh do lámha roimh dhinnéar. **páiste** **duine fásta**

24

Páiste nó Duine fásta ? - Freagraí

- An raibh na tuairimí céanna agat?

25

Páiste nó Duine fásta ?

- Úsáidtear an modh ordaitheach chun comhairle a chur ar dhaoine.
- Mar shampla, dá mbeifeá ag labhairt le duine atá ag foghlaim teanga déarfá:
- *Téigh go dtí na ranganna ar fad.*
- *Éist leis an múinteoir.*
- *Úsáid an teanga lasmuigh den rang.*
- *Déan an obair.*
- *Ceannaigh leabhair: srl*

26

Giorrucháin - *srl*

- Chonaic tú *srl* ar an sleamhnán deireanach agus chuala tú é uaim cheana.
- Is giorrucháin é do “agus araile”
- *srl – agus araile, ‘is araile, ‘s araile*
- araile = et cetera
- agus - ‘is, ‘s
- agus araile - and so on

27

Comhairle

- Cén chomhairle a chuirfeadh tú ar dhuine atá ag tosú amach ag foghlaim na Gaeilge?
- Déan ransú intinne ar fhreagra na ceiste.
- Roinn do thuairimí linn sna ráitis thíos.

28

Bileog
Orduithe Ginearálta
Comhairle

29

Comhairle

- Úsáidtear an modh ordaitheach chun comhairle a chur ar dhaoine chomh maith.
- Léigh na habairtí ar chlé agus an chomhairle ar dheis.
- Déan iarracht an chomhairle cheart a mheaitseáil leis na habairtí cuí.

30

Comhairle

1. Duine a bhfuil an flú air.
2. Duine atá ag foghlaim Spáinnise.
3. Duine atá ag dul ar saoire.
4. Duine atá ag súil le páiste.

31

Comhairle

- 5. Duine a bhfuil an slaghdán air.
- 6. Duine atá ag foghlaim Gaeilge.
- 7. Duine atá ag dul go hÉirinn.
- 8. Duine atá ag foghlaim Francise.

32

Comhairle

- a. Caith hata gréine.
- b. Tóg go bog é.
- c. Úsáid an teanga go minic.
- d. Fan sa leaba.

33

Comhairle

- e. Caith mí i bPáras.
- f. Ceannaigh cóta báistí.
- g. Téigh go dtí an dochtúir.
- h. Éist le *Raidió na Life*.

34

Comhairle - Freagraí

1. Duine a bhfuil an fliú air.	d. Fan sa leaba.
2. Duine atá ag foghlaim Spáinnise.	c. Úsáid an teanga go minic.
3. Duine atá ag dul ar saoire.	a. Caith hata gréine.
4. Duine atá ag súil le páiste.	b. Tóg go bog é.

35

Comhairle - Freagraí

5. Duine a bhfuil an slaghdán air.	g. Téigh go dtí an dochtúir.
6. Duine atá ag foghlaim Gaeilge.	h. Éist le <i>Raidió na Life</i>.
7. Duine atá ag dul go hÉirinn.	f. Ceannaigh cóta báistí.
8. Duine atá ag foghlaim Fraincise.	e. Caith mí i bPáras.

36

Bileog**Orduithe Ginearálta****Cúis & Comhairle**

37

Cúis & Comhairle

- Ar an mbileog **Orduithe Ginearálta** – Cad atá ort? tá greille.
- Sa ghreille, tá píosaí comhairle éagsúla.
- Tá an colún **Cúis** glan.
- Tíocfaidh **Cúis** suas ar an sleamhnán.
- Ansin, beidh ort an **Chomhairle** chuí a mheaitseáil leis an ngearán cuí.
- Scríobh síos an **Cúis** a cheapann tú a oireann don **Comhairle** cuí.

38

Cúis & Comhairle

Cúis:
Tá tart orm.

Cúis:
Tá ocras orm.

Cúis:
Táim ag foghlaim
Gaeilge agus níl se
ró-éasca.

39

Cúis & Comhairle

Cúis:
Táim ag foghlaim scileanna
ríomhaireachta agus tá sé
deacair.

40

Cúis & Comhairle

Cúis:
Táim déanach.

Cúis:
Tá tinneas fiacaile orm.

Cúis:
Ghortaigh mé mo dhroim..

41

Cúis & Comhairle

Cúis:
Tá casachtach orm.

Cúis:
Táim fuar.

Cúis:
Táim tuirseach.

42

Cúis & Comhairle

- Anois, déan cleachtadh comhrá beag a chumadh:
- Mar shampla:
 - A: Cad atá ort?
 - B: Táim déanach!
 - A: Téigh go dtí an fiacloir.

43

Cúis & Comhairle - **Freagraí**

- **Ceist:** Cad atá ort?
- **Cúis:** Tá tart orm.
- **Comhairle:** Ól gloine uisce.

- **Ceist:** Cad atá ort?
- **Cúis:** Táim tuirseach.
- **Comhairle:** Suigh síos.

44

Cúis & Comhairle - **Freagraí**

- **Ceist:** Cad atá ort?
- **Cúis:** Tá ocras orm.
- **Comhairle:** Ith dinnéar mór.

- **Ceist:** Cad atá ort?
- **Cúis:** Táim ag foghlaim Gaeilge agus níl se ró-éasca.
- **Comhairle:** Féach ar TG4.

45

Cúis & Comhairle - **Freagraí**

- **Ceist:** Cad atá ort?
- **Cúis:** Ghortaigh mé mo dhroim.
- **Comhairle:** Téigh go dtí an dochtúir.

- **Ceist:** Cad atá ort?
- **Cúis:** Táim ag foghlaim scileanna ríomhaireachta agus tá sé deacair.
- **Comhairle:** Ceannaigh ríomhaire.

46

Cúis & Comhairle - Freagraí

- Ceist: Cad atá ort?
- Cúis: Tá tinneas fiacaile orm.
- Comhairle: Téigh go dtí an fiaclóir.

- Ceist: Cad atá ort?
- Cúis: Táim déanach.
- Comhairle: Brostaigh ort.

47

Cúis & Comhairle - Freagraí

- Ceist: Cad atá ort?
- Cúis: Tá casachtach orm.
- Comhairle: Fan sa leaba.

- Ceist: Cad atá ort?
- Cúis: Táim fuar.
- Comhairle: Caith geansaí.

48

Cúis & Comhairle

- Déan cleachtadh na comhráite a léamh amach os ard.

49

Orduithe sa teach

- Tar anseo.
- Tar isteach.
- Téigh isteach sa chistin.
- Téigh suas / síos staighre.

50

Orduithe sa teach

- Múch an solas / an teilifís.
- Oscail an doras / an fhuinneog / an cófra.
- Dún an doras / an fhuinneog / an cófra.
- Cuir an solas ar siúl.

51

Orduithe sa teach

Abair i mo dhiaidh:

- Tar anseo.
- Tar isteach.
- Téigh isteach sa chistin.
- Téigh suas / síos staighre.

52

Orduithe sa teach

Abair i mo dhiaidh:

- Múch an solas / an teilifís.
- Oscail an doras / an fhuinneog / an cófra.
- Dún an doras / an fhuinneog / an cófra.
- Cuir an solas ar siúl.

53

Orduithe sa teach

Léigh amach os ard iad:

- Tar anseo.
- Tar isteach.
- Téigh isteach sa chistin.
- Téigh suas / síos staighre.

54

Orduithe sa teach

Léigh amach os ard iad:

- Múch an solas / an teilifís.
- Oscail an doras / an fhuinneog / an cófra.
- Dún an doras / an fhuinneog / an cófra.
- Cuir an solas ar siúl.

55

Bileog
Orduithe Ginearálta
Sa Teach

56

Sa teach

- Léigh amach na fadhbanna seo a leanas agus beidh ort ordú oiriúnach a thabhairt dúinn chun é a réiteach.
- Scríobh síos na horduithe a dtabharfá sna spásanna cuí.
- Mar shampla: a. *Tá teilifís ar siúl. Mích an teilifís.*

57

Sa teach

1. Tá an teilifís ar siúl.

2. Tá an doras ar oscailt.

3. Níl mé sa chistin.

4. Tá mé thíos staighre.

58

Sa teach

5. Níl an teilifís ar siúl.

6. Tá mé thuas staighre.

7. Níl an doras ar oscailt.

8. Tá an solas ar siúl.

59

Sa teach - Freagraí

1. Tá an teilifís ar siúl.

Múch an teilifís.

2. Tá an doras ar oscailt.

Dún an doras.

3. Níl mé sa chistin.

Téigh isteach sa chistin.

4. Tá mé thíos staighre.

Téigh suas staighre.

60

Sa teach - Freagraí

5. Níl an teilifís ar siúl.

Cuir an teilifís ar siúl.

6. Tá mé thuas staighre.

Téigh síos staighre.

7. Níl an doras ar oscailt.

Oscail an doras.

8. Tá an solas ar siúl.

Múch an solas.

61